

MAALAUKSET KASVAVAT KAUPUNGIKSI

Kuvataiteilija Ilona Valkonen (s. 1980) tunnetaan sekä käsitteellisistä installaatioista että perinteisemmistä maalauksista. Teokset kuvaavat usein tilaa. Ne viittaavat joko suoraa tai kiertäen arkkitehtuuriin ja sen historiaan. Niissä on usein myös taidehistoriallisia aineksia, huomioita katutaiteesta ja kirjallisia viittauksia. Kaikesta tästä huolimatta teoksia leimaa hieman huvittunut hymy, niiden silmäkulmassa on pilke, joka kokoaa ainekset ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi.

Valkosen tuoreimpia teoksia on laaja maalaussarja ”Monrepos Loviisa”, joka nähtiin ensimmäistä kertaa toukokuussa 2013 Galleria Huudossa Jätkäsaarella. Se koostuu vajaasta paristakymmenestä kankaalle maalatusta temperamaalauksesta. Maalausjälki on Valkoselle tunnistettava, estetiikaltaan keveä ja laajalta osin kertamaalauksen tunnelman tavoittanut.

Teoksissa levittäytyy Loviisan keskusta rakennus rakennukselta maalaus pohjille, jotka noudattavat mittakaavassa kuvattavien talojen kokoa. Aivan kuten suomalaisissa pikkukaupungeissa ylipäätään, myös Loviisassa jopa paraatipaikkojen rakennuskanta kerrostuu tavalla, joka näyttää täysin harkitsemattomalta. Klassinen rakennuskanta lomittuu halpaan liikehuoneistoarkkitehtuuriin ja lopputulos näyttää rakennemuutoksen monumentilta.

Valkonen onnistuu maalaamaan tämän tyylien sekamelskan rumankauniiksi, osin jopa romanttiseksi panoraamaksi. Lopulta varsin tarkasta realismista huolimatta ei ole kyse enää Loviisasta vaan pikkukaupungin metakuvituksesta. Suuri osa eurooppalaista pienistä taajamista ei paljon poikkea tästä keskustasta, josta voi tunnistaa samaan aikaan sekä kirkon että pikaruokalan. Näin maalaussarja tiivistää olennaisen aikamme kaupunkikuvasta.

Ilona Valkonen on valmistunut Kuvataideakatemiasta vuonna 2006 ja pitänyt sitä ennen ja sen jälkeen useita yksityisnäyttelyitä, joista tärkeimmät ovat Paulon säätiön kutsunäyttely 2005 ja Kluuvin gallerian näyttely 2010. Hän on myös osallistunut lukuisiin tärkeisiin ryhmänäyttelyihin. Vuonna 2007 Mäntän kaupunki palkitsi hänet Mäntän kuvataideviikkojen parhaasta teoksesta ja vuonna 2012 hän toimi Mäntän kuvataideviikkojen kuraattorina. Parhaillaan hän valmistele yksityisnäyttelyä Galleria Forum Boxiin. Näyttely avataan elokuussa 2014.

Veikko Halmetoja
Kuvataidekriitikko

KUVATAITEILIJAN APUNA 6-VAIHEIMPAKTORIKONE

Vapaamuotoiseen ympyrään ripustettuun Ilona Valkosen Monrepos Loviisa näyttelyn sisään astutaan Loviisan entistä käräjäoikeudentaloa kuvaavan maalauksen sivusta. Avaus on hyvin oleellinen, koska näyttelyssä on kyse nimenomaisesti oikeudesta ja käräjistä. Oikeudesta elämään ja oikeudesta saada oikeutta. Ovatko nämä asiat entisiä, kun unelmien talo idyllisessä pikku kaupungissa, on osoittautunut väkivallan näyttämöksi?

Yksi alku Monrepos Loviisa – Panoraamamaalaus kokonaisuuteen on ollut 6-vaiheimpaktorikone, jota käytetään sisäilman mikrobiutkimukseen. Sisäilmatutkimuksessa koneella imetään ilmaa näytteenottosäiliöön, josta tehdään myöhemmin laboratoriotutkimukset, joista selviää ilman bakteeri ja sieni-itiöpitoisuudet.

Tämä tekee Ilona Valkosen näyttelystä on ajankohtaisen, kommentoivan ja kantaaottavan. Tätä ei tule heti ajatelleeksi. Panoraamamaalaukset ovat maalauksina vastaansanomattomia tekniikan, maalauksen tai värillisen kauneuden vuoksi. Maalaukset eivät ole enää vaikuta postikortin kaltaisilta, kun tietoisuus aistii niihin tekijänsä kätkemän uhan ja sulkeutuneisuuden. Maalatut talot ovat puhumattomia mustin ikkunoin ja suljetuin ovin.

Taloja kuvaavien maalausten sulkeutuneisuus saa toisenlaisen ulottuvuuden kun huomaa niissä olevat graffitit. Taiteilija on lainannut niitä Helsingistä, Porvoosta, Syyriasta ("Tomorrow is a beautiful day (better day).") ja kirjoittanut Loviisan kaupungintaloa kuvaavan rakennuksen seinään omat graffiteja kuten: Monrepos, Penicillium ja Aspergillus, joista kaksi viimeistä ovat ihmiselle vaarallisten rakennuksissa esiintyvien homeiden nimiä. Graffitien tekeminen on laitonta, ja siksi se on samalla energiaa antavaa. Ilona Valkosen radikaalisuus rajoittuu maalauksen kautta tapahtuvaan vandalismiin. Mutta tarkoitus on sama, tehdä näkyväksi näkemyksensä, mielipiteensä ja vastarintansa vallitsevia olosuhteita kohtaan.

Näyttely liittyy saumattomasta kuvataiteen ja kaupunkikuvan historiaan, josta ensimmäiset esimerkit löytyvät antiikin Kreikasta. 1800-luvun alussa saksalaisessa maalaustaiteessa kaupunkikuvalla oli oma paikkansa. Impressionisteille ja jälki-impressionisteille kaupunki oli yksi keskeinen aihe. Suomessa kaupunkikuva vakiinnutti asemansa maalaustaiteessa viimeistään 1900-luvun alkupuolelta lähtien, jolloin tekijöinä olivat mm. Väinö Kamppuri, Sulho Sipilä ja Reino Viirilä. 2000-luvulla mm. Anne Sunila, Minna Sjöholm ja Viggo Wallenskold.

Monrepos Loviisa – Panoraamamaalaus on kuvaus ympäristöstä joka muuttui ahdistavaksi. Rakennuksissa, joita panoraamamaalaus kuvaa, työskentelee ihmisiä jotka lakeja ja päätöksenteon käytäntöjä noudattaen, mahdollistavat rakenteellisen väkivallan olemassaolon yhteiskunnassamme. Kukaan ei tahdo ottaa vastuuta homeen aiheuttamista ihmisiin ja rakennuksiin kohdistuneista vahingoista, eikä siitä, miten oikeusvaltiossa olisi mahdollista saada oikeutta asian selvittämiseksi.

Näyttely jättää katsojaan avuttoman olon, koska yhteiskunnan rakenteita ei muuteta hetkessä. Toisaalta se ei jätä käyttämättä toivon mahdollisuuksia. Forumin korttelia kuvaavassa maalauksessa (jonka Ilona Valkonen maalasi ensimmäisenä näyttelyn teoksista) on arabiankielinen graffiti, jossa todetaan: "Little do you know...you opened a new window...for the wind, the sun, hope, & freedom." Graffiti on maalattu pommitetun talon seinään.

Näyttelyn uusi maalaus Puisto on valoisa, talojen seinillä ei ole graffiteja, vandalismille ei ole enää tarvetta. Maalaus kuvaa minusta hyvin hetkeä, jossa uutta on nousemassa esille enemmän, kuin mennyttä on läsnä.

Kari Alatalo
Kuvataidekriitikko